

10. Розлуцька А. До питання про світоглядний аспект інформаційного суспільства та маніпулятивність інформаційного середовища // Політологічний вісник. – К.: “ІНТАС”, 2009. – Вип. 44. – С. 361–374.
11. Скотна Н. В. Особа в розколотій цивілізації: освіта, світогляд, дії. – Л.: Українські технології, 2005. – 383 с.
12. Яценко М. Демократизація управління в системі вищої освіти: становлення та розвиток // Вища освіта України. – 2007. – № 1. – С. 50–59.

Литовченко І. В. Направлення корекції функціональності інститутів соціалізації молодёжи в українському обществі.

Стаття посвячена проблемі функціональності інститутів соціалізації молодёжи в сучасному українському обществі. Автор описує перспективи і напрямки корекції функціональності інститутів сім'ї, освіти, засобів масової інформації з метою усунення порушень в виконанні функцій соціалізації молодёжи.

Ключові слова: соціальний інститут, сім'я, освіта, засоби масової інформації, функція, функціональність соціальних інститутів, напрямки корекції, соціалізація, молодёжь.

Lytovchenko I. V. Directions of correction functionality institutions of youth socialization in Ukrainian society.

This article concerns the problem of the functionality of institutions of socialization of youth in contemporary Ukrainian society. The author describes the perspectives and directions correction functionality institutions of family, education and the media, to eliminate violations in their performance of functions youth socialization.

Keywords: social institution, family, education, media, function, function of social institutions, the direction of adjustment, socialization, youth.

Крячко В. І.

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ ЕТНІЧНОСТІ: СОЦІОЛОГІЧНИЙ РАКУРС БАЗОВИХ ТЕОРІЙ

У статті здійснено спробу проаналізувати базові теоретико-методологічні підходи у дослідженні феномену “етнічність” у соціологічному ракурсі. Проаналізовано базові теорії етнічності у науковій літературі та показано взаємозв'язки між ними.

Ключові слова: етнічність, соціологія, теорія, соціальний суб'єкт.

Актуальність дослідження цієї проблематики пов'язана зі складним, контраверсійним феноменом “етнічність”. У сучасному

науковому полі існує багато підходів до вивчення етнічності, тому виникає потреба у виокремленні й концентрації на базових моментах для вироблення більш чіткої структури розуміння концепту “етнічність” та побудови адекватної моделі функціонування етнічності як явища у соціальному просторі. На думку автора, саме соціологія може допомогти зрозуміти феномен етнічності. Тому вважаємо, що напрацювання вчених щодо етнічності доцільно подавати у соціологічному ракурсі. З цього логічно виникає потреба дослідження та аналізу саме соціологічних концептуалізацій етнічності.

Отже, проблема цього наукового дослідження полягає у суперечливості базових концептуальних підходів вчених до визначення поняття “етнічність” та різних теоретичних підходів до вивчення феномена (явища) етнічності, а також у недостатній кількості вітчизняної і зарубіжної наукової літератури, присвяченої соціологічній концептуалізації етнічності для розробки моделей подолання цієї суперечливості.

Основою дослідження є концептуально-теоретичні напрацювання таких відомих дослідників етнічності, як Фредерік Барт, Іноч Ван, П’єр Ван Ден Берг, Марк Вандерверф, Володимир Євтух, Олексій Картунов, Сініша Малешевич, Ентоні Сміт, Річард Шермерхорн тощо.

Метою статті є аналіз базових теоретико-методологічних підходів у дослідженні феномена “етнічність” у соціологічному ракурсі.

Визначення феномену “етнічність” в основному виходять з конкретних антропологічних і соціологічних теорій. Базові антропологічні теорії етнічності, які лягли в основу соціологічних теорій етнічності, можуть бути скомпоновані у 3 основні групи: примордіалістські теорії, інструменталістські теорії і конструктивістські теорії (див. таб. 1) [20, 7].

Таблиця 1

Три базові підходи до розуміння етнічності

<i>№</i>	<i>Підхід</i>	<i>Опис</i>
	Примордіалістські теорії	Етнічність набувається (фіксується) при народженні. Етнічна ідентифікація базується на глибоких, “примордіальних” (споконвічних, первісних) атрибутах групи чи культури

<i>№</i>	<i>Підхід</i>	<i>Опис</i>
	Інструменталістські теорії	Етнічність, яка базується на “історичній” та “символічній” пам’яті людей, є чимось створюваним, використовуваним і експлуатованим лідерами та іншими для прагматичного переслідування власних інтересів
	Конструктивістські теорії	Етнічна ідентичність не є тим, чим люди “володіють”, а тим, що вони “конструюють” у конкретних соціальних та історичних контекстах для просування власних інтересів. Тому вона є мінливою та суб’єктивною

Схожа класифікація етнічності міститься у підручнику “Етносоціологія” В. Арбеніної, де вона, щоправда, називає ці три групи теорій основними напрямками етнологічної думки. При цьому, зазначає дослідниця, “стало очевидно, що саме етнічність є тією базовою категорією, інтерпретація якої визначає потрактування таких взаємопов’язаних з нею понять, як “етнос”, “етнонація”, “етнічна свідомість / самосвідомість” [1, 68]. Тому теорії інтерпретації етнічності тісно пов’язані із теоріями етносу, які найбільш комплексно, на нашу думку, описані у працях відомого українського етносоціолога В. Євтуха [2, 248-249]. Вчений називає 11 найпоширеніших теорій етносу:

а) дуалістична теорія – запропонована відомим російським етнологом Юліаном Бромлеєм;

б) еволюційно-історична теорія – трактує етнос як соціальну спільноту людей, яка виникла у результаті історичного розвитку;

в) конструктивістська теорія – представлена сучасним російським етнологом Валерієм Тішковим;

г) пасіонарна теорія – теорія, яку розвинув російський етнолог Л. Гумільов;

д) примордалістська теорія;

е) соціобіологічна теорія;

є) теорія Арутюнова-Чебоксарова – теорія російських етнологів, яка акцентує увагу на інформаційно-комунікативних засадах формування й функціонування етносів;

ж) теорія “єдиного єврейського етносу” – теорія, яка у період після Другої світової війни активно пропагувала ідею єдності євреїв, нерозривності їх культурних, духовних, релігійних зв’язків не залежно від місця їх проживання;

з) теорія інструменталізму – теорія, яка, не шукаючи визначення

понять, розглядає етнічність (якісна характеристика етносу) як інструмент, який етнічні еліти використовують у боротьбі за владу й досягнення своїх групових інтересів;

і) теорія Пітера Ванденберга – знаного американського етнолога, який доводить, що багато явищ життя обумовлюються біологічною сутністю людської природи;

к) авторська (В. Євтуха) інтерпретація теорії етносу – базується на структурно-функціональних чинниках, до певної міри інкорпорованих у “теорію єдиного єврейського етносу” та у концепціях англійського етнолога Е. Сміта [4, 131-133].

Базові теорії етнічності тісно пов’язані із теоріями етносу, що експлікує кореляцію понять “етнос” та “етнічність”. Проте тут варто зазначити, що концепт “етнос” має більшу прив’язку до соціальної групи, ніж концепт “етнічність”. Адже етнос – це більш конкретизоване поняття у науковій літературі, на відміну від етнічності.

Зміни підходів до розуміння етнічності пов’язані із глобалізацією, яка почалася як економічний феномен і закінчилась як феномен ідентичності. Традиційні способи, за допомогою яких люди визначали, ким вони були, підірвані (сім’я чи їх походження, місце народження, рідна мова, ремесло чи рід занять (професія) тощо). Адже сучасність реструктурувала життя таким чином, що “минуле усунуте, місце втрачає свою значимість, спільнота втрачає свою владу (вплив, позиції), об’єктивні моральні норми зникають, і те, що залишається це просто “я”, “я сам”, “моя власна персона”, “моя власна особа”, “моя власна ідентичність” тощо [22, 66].

У результаті процесу глобалізації відбулась втрата ідентичності, що призвело до фрагментації і безкорінності – rootlessness (втрати власного коріння) (аномії) – на особистому рівні, до розмивання ідентичності на колективному рівні. Це призвело до більш гнучкого розуміння етнічності. Т. Еріксен роз’яснює цю проблему таким чином: “Недавні дискусії в антропології та суміжних дисциплінах відбувались в однаковому руслі: далеко від понять інтегрованих суспільств і культур у напрямку бачення більш фрагментованого, парадоксального і неоднозначного світу. В антропології, принаймні, недавній перехід до вивчення більше ідентичностей, ніж культур, спричинив інтенсивну акцентуацію (фокусування) на свідомій діяльності та рефлексивності; а для багатьох антропологів есенціалізм і примордіалізм стосуються періоду додарвінівської біології” [13, 42-70].

Спробуємо розглянути примордіалістські теорії етнічності. Їх назва походить від англійського слова “примордіальний” (primordial),

що можна перекласти як первісний, первозданний, споконвічний, фундаментальний, базовий тощо. Цей досить вдалий термін у науковий обіг ввів ще 1957 року відомий американський соціолог Едвард Шилз. З початку 60-х років, із появою надзвичайно цікавої і корисної статті ще одного американського дослідника Кліффорда Гіртця, термін “примордіальний” і похідні від нього поняття не сходять зі шпальт видань, присвячених етнічним та етнополітичним процесам. Найбільш відомими представниками примордіалізму, окрім згаданих Е. Шилза і К. Гіртця є Г. Айзекс, М. Вебер, Р. Гамбіно, Е. Грилі, У. Коннор, М. Новак, Е. Сміт та багато інших [7, 104]. Цей підхід був популярним до середини 1970-х. Примордіалізм є “об’єктивістською теорією” чи “есенціалістською теорією”, яка стверджує, що “зрештою існує якийсь реальний, відчутний фундамент (базис) для етнічної ідентифікації” [20, 8]. В. Ісаїв пише: “Примордіалістський підхід є найстарішим у соціологічній та антропологічній літературі. Він доводить, що етнічність є чимось даним, приписаним (властивим) соціальному суб’єкту (етнофору) від народження, тим, що походить від родово-кланової структури (kin-and-clan-structure) людського суспільства, і тому є чимось більш або менш фіксованим та перманентним” [16, 2].

Представники примордіалістських теорій уявляють людське суспільство як конгломерацію різних соціальних груп. При народженні особа “стає” членом окремої групи. Етнічна ідентифікація базується на глибоких, “примордіальних” атрибутах (характеристиках) цієї групи, які встановлені спорідненістю та походженням. Таким чином, етнічність соціального суб’єкта є “фіксованою” (сталюю, закріпленою за ним) та незмінною частиною ідентичності соціального суб’єкта.

Коріння примордіалістичного мислення можна прослідкувати до німецьких філософів епохи романтизму, особливо це стосується І.Г. Гердера. Він доводив “атавістичну силу” крові (походження, породи) і землі (грунту) (Blut und Boden), яка тісно зв’язує (пов’язує) соціального суб’єкта (особу) з його народом (das Volk) [17].

Більшість вчених сьогодні не дотримуються класичного примордіалізму. Сучасні примордіалісти можуть бути поділені на дві групи: а) ті, які розглядають примордіальні зв’язки групи як біологічний феномен (Д. Браун називає їх “квазіродинні (квазіспоріднені) групи” (“quasi-kinship” groups)) [11] (соціобіологічний примордіалізм) б) ті, які розглядають примордіальні зв’язки групи як продукт культури, історії або фундаментальних (базово-властивих) міфів, символів і спогадів (пам’яток) (memories) (етносимволізм). Ключовим моментом є те, що ці примордіальні

зв'язки з групою, до якої належить соціальний суб'єкт, є фіксованими (сталими) і загалом не змінюються протягом всієї життєдіяльності особи [20, 9].

Найбільш продуктивним вченим у полі дослідження етнічності і націоналізму є Ентоні Д. Сміт, професор етнічності і націоналізму Лондонської школи економіки. Його підхід (який він називає етносимволізм) є “м'якою” формою примордіалізму. Він розглядає психологічний та емоційний елементи етнічної ідентифікації як визначальні, як такі, що виникають з історичного і культурного підґрунтя (базису) особи [20, 9].

Е. Сміт також зазначає, що “ядро” етнічності знаходиться (перебуває, міститься) у міфах, спогадах (пам'яті), цінностях, символах і характерних стилях особливих історичних конфігурацій. Він також надає особливого значення тому, що він називає “міфосимвольний комплекс” і концепту “міфомотор”, який є конститутивним (той, який становить основу чого-небудь, конструктивний, визначальний) міфом етнічної групи (общини, громади). Разом ці два формують переконання та ставлення, які захисники етнічного (ethnie) прагнуть зберегти і передати майбутнім поколінням [20, 10]. За визначенням В.Свтуха, етнічне (від грецьк. ethnos – народ) – це специфічні елементи матеріальної та духовної культури людських спільнот, які виконують функції об'єднання та розмежування етносів; такими елементами (носіями етнічного) є мова, культура (передовсім, звичаї, обряди, народне мистецтво), психіка [4, 103]. Довговічність (міцність, стійкість, тривкість) етнічного міститься у формах і змісті (вмісті) міфосимвольного комплексу. Кардинальне значення для виживання етнічного має поширення і передача міфосимвольного комплексу його підструктурним одиницям-членам (етнофорам) і його майбутнім поколінням [14].

Е. Сміт підкреслює “надзвичайні (екстраординарні, виняткові) витривалість, живучість, постійність, тривалість етнічних зв'язків і відчуттів, які були колись сформовані”, і стверджує, що вони є, по суті (essentially), примордіальними, оскільки набуті через етнічну соціалізацію в етнічність соціального суб'єкта і є більш чи менш фіксованими [15, 28-29]. Агентами такої соціалізації можуть бути, наприклад, священики, письменники, місцеві лідери чи сімейні мережі тощо [14, 15]. Ця теза Фрьодіна намагається захистити Сміта від критики постмодерністів, які стверджують, що його теорія заснована на есенціалістських припущеннях і є не достатньо “конструктивістською”.

Отже, представники примордіалістської школи намагаються

довести, що:

1) початковими, вихідними “клітинками”, “цеглинками” існуючих етнічностей є “прадавні кровно-родинні спільноти”;

2) етнічні особливості мають “природжений характер” і передаються із покоління у покоління;

3) “етнічні узи є найважливішими за будь-які інші узи” і етнічна ідентичність є визначальною серед всіх інших ідентичностей;

4) етнічна ідентичність є успадкованою і задовольняє “глибинні природні людські потреби”;

5) етнічність – це споконвічний, природний, реальний, стабільний базис і загалом позитивний фундаментальний феномен, в основі якого лежить спільне походження [7, 104].

Важлива зміна парадигми розуміння етнічності відбулась після публікації у 1969 році відомої статті норвезького антрополога Фредріка Барта “Етнічні групи і кордони” [10, 294-324]. У ній він поставив під сумнів переконання, що “соціальний світ був створений з окремих (різних) (distinct) іменованих груп” і стверджував, що ідентичність групи не є “якістю контейнера (вмістища)” (тобто що “есенційна” (сутнісна) або фіксована об’єктивна реальність належить до культурної чи етнічної групи), а є тим, що виникає, коли певна соціальна група взаємодіє з іншими соціальними групами.

Взаємодія підкреслює відмінності між групами, і ці культурні відмінності результують у формування кордонів і розрізнення “нас” від “них”. Ф. Барт писав, що група підтримує (зберігає) свою ідентичність, коли її члени взаємодіють з іншими. Він наполягав, що етнічність базується на сприйнятті соціальним суб’єктом “нас” і “їх”, а не на об’єктивній реальності, яка насправді існує поза сприйняттям індивіда, а також на тому, що маркери, такі як мова, релігія чи ритуали, слугують ідентифікації цих суб’єктивних етнічних “кордонів”. А оскільки етнічні кордони можуть змінюватись, то етнічність є не фіксованою (незмінною, сталою, постійною), а ситуаційною і суб’єктивною [20, 11; 19]. Ф. Барт вважав, що фокус досліджень етнічності повинен бути зосереджений на “кордонах” між групами, а не на самих групах. Адже саме там, на цих “кордонах” етнічність була “сконструйована”. Відділяючи етнічність від культури, він зробив етнічність завжди (постійно) змінним (ever changing), соціально конструйованим, суб’єктивним конструктом. Оцінюючи себе у 1994 році, Ф. Барт вважав себе тим, хто передбачив постмодернізм [20, 11].

Під впливом Ф. Барта, “змінилась антропологічна акцентуація від статичного розуміння племінної ідентичності як риси соціальної

структури до визнання етнічної ідентичності як динамічного елементу соціальної організації”, що в кінцевому підсумку стало “базовою антропологічною моделлю етнічності”. З цього виникли інструменталістська теорія етнічності та теорія соціального конструктивізму етнічності.

Прихильники інструменталістських теорій розуміють етнічність як щось таке, що може бути змінене, сконструйоване чи навіть таке, чим можна маніпулювати для того, щоб досягти конкретних політичних чи економічних цілей [13, 45]. Наголосимо, що дослідження етнічності саме у соціологічному ракурсі найбільш ґрунтовно на сьогодні подав ірландський соціолог Сініша Малешевич, який у роботі “Соціологія етнічності” поділяє соціологічні теорії етнічності на 8 груп (основних дослідницьких парадигм) [18, 11], серед яких вчений розрізняє теорію еліт, яка стверджує, що лідери у сучасній державі (еліта) використовують і маніпулюють сприйняттями етнічної ідентичності для досягнення своїх власних цілей і перебування при владі. Цей підхід, наприклад, відстоюють такі вчені, як Абнер Коен, Пол Брасс і Тед Гарр: “Етнічність створюється у динаміці конкуренції еліти у межах (всередині) кордонів, які детерміновані (визначаються) політичними та економічними реаліями і етнічні групи слід розглядати як продукт політичних міфів, які створені і піддаються маніпуляції культурними елітами в їх прагненні переваг і влади” [20, 12].

Іноч Ван, наприклад, у своєму антропологічному дослідженні у Чайнатауні Нью-Йорка виявив, що “китайська етнічність” цієї іммігрантської спільноти є ситуативною, гнучкою, такою, що постійно змінюється та інструменталістською [20, 12]. Отже, етнічність, згідно з інструменталістським підходом, – це засіб (інструмент) реалізації інтересів та досягнення конкретних цілей соціальних суб’єктів у політичному та соціальному полі функціонування соціальних спільнот. Інструменталістські теорії дослідження етнічності тісно пов’язані із конструктивістським підходом у вивченні останньої.

Канадський вчений В. Ісаїв так описує постмодерні та конструктивістські теорії етнічності: “Теоретично такий підхід лежить десь між наголосом Мішеля Фуко на конструюванні метафори і поняттями практики і габітусу П’єра Бурдьє як базових факторів, які формують структуру усіх соціальних феноменів (явищ). Основною ідеєю цього підходу є те, що етнічність є чимось таким, що реалізовується і конструюється у повсякденному житті. Етнічність – це процес, який продовжує розгортатися” [16, 4].

У цьому контексті варто також зазначити, що у полі політичної науки, яка у багатьох аспектах корелює із соціологією, можна виділити

4 базові групи теорій етнічності: націоналістична, переніалістична, модерністська та постмодерністська [20, 7], аналіз яких не є метою статті.

Вважаємо, що постмодерністські теорії більше стосуються націй і націоналізму, ніж етнічності, тому вони не будуть розглядатись детально у цій статті. Проте, варто зазначити, що з появою постмодерністської парадигми, увага вчених змістилася на проблему групових кордонів та ідентичності. Учені, які працюють у цій парадигмі, вважають, що такі терміни, як “група”, “категорія” та “кордон”, конотують (мають додаткове значення) із фіксованою (сталюю, незмінною, постійною) ідентичністю, тим, чого вони хотіли уникнути. Це призвело до плутанини, адже різні зацікавлені цією проблематикою групи наразі експлуатують еластичний характер терміну “етнічність”.

У висновку варто зазначити, що етнічність – це явище, яке есплікується у власних етнічних аутопоетичних маркерах. Розуміння етнічності базується на 3 основних наукових підходах: примордіалізм, інструменталізм та конструктивізм. Етнічність є і примордіальним, змінним (ситуативним), феноменом, який можна конструювати та використовувати як інструмент досягнення конкретних цілей у соціальному просторі та політичному полі зокрема.

ЛІТЕРАТУРА

1. *Арбеніна В. Л.* Етносоціологія : навчальний посібник. – Видання друге, доп. і перероб. – Х. : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2007. – 316 с.
2. *Євтух В.* Етносу теорії // Політична енциклопедія. Редкол. : Ю. Левенець (голова), Ю. Шаповал (заст. голови) та ін. – К. : Парламентське видавництво, 2012. – 808 с.
3. *Євтух В. Б.* Етнічність : глосарій. – К. : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2009. – 170 с.
4. *Євтух В. Б.* Етнічність: енциклопедичний довідник / Нац. пед. ун-т імені М. П. Драгоманова, Центр етноглобалістики. – Київ : Фенікс, 2012. – 396 с.
5. *Євтух В. Б.* Етносоціологія: довідник. – Київ : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2011. – 205 с.
6. *Євтух В. Б.* Концептуальні конструкти етносоціальних реалій: досвід трьохлітніх досліджень (три роки в НПУ імені М. П. Драгоманова). – Київ : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2010. – 284 с.
7. *Картунов О. В.* Вступ до етнополітології : науково-навчальний посібник. – Київ, 1999. – 300 с.
8. *Скворцов Н. Г.* Этничность: социологическая перспектива // Социс. – 1999. – № 1. – С. 21-31.

9. *Шунка Н.* Проблема етнічності в наукових концепціях та школах // Українська національна ідея: реалії та перспективи розвитку. – 2009. – Вип. 21. – С. 193–196.
10. *Barth Fredrik.* Ethnic Groups and Boundaries // Theories of Ethnicity: A Classical Reader [ed. Werner Sollors]. – New York: NYU Press, 1996. – P. 294-324.
11. *Brown David.* Ethnic Revival: Perspectives on State and Society // Third World Quarterly. – 1998. – № 11.4. – P. 6-8.
12. *Crossman Ashley.* Sociology of Race and Ethnicity. Studying the Relationship Between Race And Ethnicity And Society [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://sociology.about.com/od/Disciplines/a/Sociology-Of-Race-Ethnicity.htm>.
13. *Eriksen T. H.* Ethnic Identity, National Identity and Intergroup Conflict: The Significance of Personal Experiences // Social Identity, Intergroup Conflict, and Conflict Reduction [Edited by Richard D. Ashmore, Lee Jussim, David Wilder]. – Oxford University Press, 2001. – P. 42-70.
14. *Frödin Olle.* Anthony D. Smith Revisited in Light of the Relational Turn. – Lund University, 2003. – 34 p. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://lup.lub.lu.se/luur/download?func=downloadFile&recordId=1355386&fileId=1355387>].
15. *Joireman Sandra.* Nationalism and Political Identity. – London; New York : Continuum, 2003. – P. 28-29.
16. *Isajiw W.* Definition and Dimensions of Ethnicity: A Theoretical Framework / Wsevolod Isajiw. – Joint Canada-United States Conference on the Measurement of Ethnicity (Ottawa, Ontario, Canada), 1992. – 24 p. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : https://tspace.library.utoronto.ca/retrieve/132/Def_DimofEthnicity.pdf.
17. *Kreitzer Mark.* Good News for All Peoples: Towards a Biblical Theology of the Missio Deo, Ethnicity and Eschatology / Mark Kreitzer. – Birmingham, AL: Birmingham Theological Seminary – prepared for use in the Biblical Theology of Missions class MS6631, 2004. – P. 37-40.
18. *Maleševic Siniša.* The Sociology of Ethnicity / Siniša Maleševic. – London : SAGE Publications, 2004. – 208 p.
19. *Nagel Joane.* Constructing Ethnicity: Creating and Recreating Ethnic Identity and Culture // Majority and Minority: The Dynamics of Race and Ethnicity in American Life [ed. Norman Yehman]. – Boston: Pearson Allyn & Bacon, 1994. – P. 152.
20. *Wan Enoch.* A Review of the Literature on Ethnicity, National Identity and Related Missiological Studies / Enoch Wan, Mark Vanderwerf. – GlobalMissiology.org "Featured Articles", 2009. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.globalmissiology.org/portugues/docs_pdf/featured/wan_literature_ethnicity_april_2009.pdf.
21. *Weber Max.* Economy and Society [Ed. Guenther Roth, Claus Wittich]. – Berkeley and Los Angeles: University of California Press, 1978. – 1470 p.

22. *Wells David. Losing Our Virtue: Why the Church Must Recover Its Moral Vision. – Grand Rapids, Mich.: Wm. B. Eerdmans Publishing Co., 1998. – 228 p.*

Крячко В. И. Теоретико-методологические основы исследования этничности: социологический ракурс базовых теорий.

В статье осуществляется попытка анализа базовых теоретико-методологических подходов в исследовании феномена “этничность” в социологическом ракурсе. Проанализированы базовые теории этничности в научной литературе и показана взаимосвязь между ними.

Ключевые слова: этничность, социология, теория, социальный субъект.

Kryachko V. I. Theoretical and methodological basis of the ethnicity research: sociological perspective of the basic theories.

The article deals with an attempt to analyze the basic theoretical and methodological approaches to the research of the “ethnicity” phenomenon in sociological perspective. The basic theories of ethnicity in the scientific literature are analyzed and the correlation between them is shown.

Keywords: ethnicity, sociology, theory, social subject.

Козуб О. О.

ОСОБЛИВОСТІ УПРАВЛІНСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ КЕРІВНИКА НА ПІДПРИЄМСТВІ

У статті розглянуто особливості управлінської діяльності керівника на підприємстві. Проведено теоретичний аналіз поняття “управлінська діяльність”, уточнено понятійний апарат. Досліджено особливості роботи керівників на підприємстві.

Ключові слова: керівник, управлінська діяльність, підприємство, управління, управлінська праця.

Реалії сьогодення свідчать, що в ринкових умовах управління в трудовому колективі передбачає створення кожному працівникові найбільш сприятливих умов для продуктивного виконання функціональних обов'язків. При цьому регулювати його діяльність таким чином, щоб праця, її результати, мотиви діяльності відповідали насамперед суспільним інтересам і водночас задовольняли індивідуальні потреби працівника.

Тож нові умови господарювання вимагають від власників та менеджерів уміння розробляти дієву стратегію і тактику розвитку